

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200,

але не пізніше 20:00

Урок № 3

Дата: 20.01.2023

Тема: Особливості мистецтва середньовіччя та мистецтва Відродження

Мета: охарактеризувати особливості мистецтва середньовіччя та мистецтва Відродження; розвивати сформовані здібності, виховувати професійну компетентність.

Хід уроку:

Середньовіччя

Одним із найважливіших центрів середньовічного мистецтва була Візантія. Візантійський стиль зародився в архітектурі й образотворчому мистецтві, виявився також в ілюструванні книг. Балканами він поширився на Русь-Україну, де існував упродовж багатьох століть. Для нього характерні урочистість і шляхетність. Фасади орнаментували цегляною кладкою. Приміщення храмів мали три галереї — нефи. Центральну частину увінчував купол, довкола якого інколи розміщували інші, менші за розмірами. Куполи були переважно цибулеподібної, шоломоподібної, іноді шатрової форм. Інтер'єри вражали розкішшю.

Найвідоміша у світі пам'ятка візантійської архітектури — собор Святої Софії в Константинополі (сучасне м. Стамбул, Туреччина). У споруді вперше було застосовано хрестово-купольний тип будівництва (тобто вона має у плані хрест). Собор щедро прикрашено мозаїками, фресками, іконами. Інтер'єр оздоблений мармуром різних кольорів. Візантійські митці створили неповторну гармонію барв, що ніби мерехтять під променями світла з вузьких арочних вікон.

Отже, візантійський храм — взірць синтезу мистецтв, у якому поєднано архітектуру, монументальний живопис, театралізований церковний церемоніал і звучання хору а капела, який під час богослужіння співає літургію.

Мистецтво могутньої та високорозвиненої Київської держави вважають одним із найвизначніших художніх явищ у світі. Воно успадкувало найкращі традиції Візантії й привнесло свій неповторний колорит у сузір'я стародавніх культур. Із княжої доби до нашого часу збереглися зразки храмової архітектури в Києві, Чернігові, Володимирі-Волинському, Галичі. Найстаріший із них — Спасо-Преображенський собор у Чернігові (1036 р.). Храми прикрашали настінні розписи — мозаїки та фрески.

До найвищих художніх здобутків Київської держави належить іконопис. Історія зберегла ім'я одного з митців того часу — Аліпія — іконописця Києво-Печерського монастиря.

Найвизначнішою пам'яткою культури Русі-України і символом доби вважають собор Святої Софії в Києві.

Упродовж середньовічної доби одночасно співіснували два типи музики — народна і церковна, що вирізнялися засобами художньої виразності. Інструментарій був різноманітний: духові інструменти (сурми, роги, труби, сопілки, окарини, кувикли, волинки, жалійки), а також ударні (бубни, накри, тулумбас, тарілки, дзвіночки).

Романська архітектура

Для початку романської доби характерне бурхливе будівництво. Провідними типами споруд стають собори, монастирі й замки, які створювали для потреб церкви та лицарства.

І релігійні, і світські споруди нагадували неприступні фортеці. Романську епоху часто асоціюють з лицарством.

Готика

Розвиток мистецтва готики пов'язаний із життям міста — нового центру середньовічної культури (XII-XVI ст.). Готичний стиль зародився у Франції. Саме тут був зведений перший готичний собор Нотр-Дам де Парі (собор Паризької Богоматері). Готичний собор — це зразок синтезу архітектури, скульптури й живопису. Фасади, портали й інтер'єри соборів щедро декорували скульптурами святих, ангелів, королів, а також фігурами різних химер, які відображають людські вади.

В інтер'єрі готичного храму ми не побачимо фресок чи мозаїк. Їх замінюють вітражі — картини з різнокольорового скла. Найпоширеніші кольори скла — червоний, яскраво-синій і жовтий.

Готика охоплювала не лише архітектуру, а й скульптуру, живопис, книжкову графіку, костюм, орнамент. Провідним жанром духовної музики був григоріанський хорал. Григоріанський хорал (лат. *cantus gregorianus*) — традиційний спів католицької церкви. У ті часи хорали співали в супроводі органа.

Доба Відродження або Ренесанс

Доба Відродження, або Ренесанс (XIV-XVI ст.) — час панування ідеалів гуманізму. Час ствердження краси і гідності людини, сили її розуму, волі, невичерпного творчого потенціалу. Центром мистецтва стало місто Флоренція, а згодом Рим.

Митці Ренесансу прикрашали архітектурні споруди скульптурою, а також створювали станкові твори, незалежні від архітектурного ансамблю. Так, у соборі Св. Петра міститься скульптурний шедевр «П'єта», яку створив Мікеланджело у 23 роки. Художники Ренесансу у пластиці звеличували красу людського тіла, намагаючись не тільки реалістично передати зовнішність персонажів, а й одухотворити їхні образи.

Епоха Відродження — час бурхливого розвитку малярства, у якому разом з фресками починає розвиватися станковий живопис. Під впливом наукових відкриттів італійські художники опановували закони перспективи й світлотіні, правило «золотого перетину», досконало вивчали пропорції людського тіла. Перспектива і світлотінь стали художніми засобами, які дали змогу включити у живописні композиції пейзажі й архітектуру. Живописці писали вже не на дошках, як їхні попередники, а й на полотні, застосовуючи олійні фарби, які краще передавали природні кольори. Митці прагнули до реалістичного зображення, що зумовило розвиток портретного жанру. Досягнення Леонардо да Вінчі — унікального мислителя, були пов'язані не лише з мистецтвом, а й із науковими та технічними відкриттями.

Відродження сприяло розвитку музичного мистецтва. У цей період виникло поняття «композитор». Італійське Відродження подарувало світові безліч інших музичних відкриттів, одне з яких — опера. Перша консерваторія — професійний заклад, де навчали співу та гри на інструментах, виникла в м. Неаполь (1537 р.).

Урок 4

Дата: 20.01.2023

Тема: Образотворче мистецтво країн Західної Європи XVII – XVIII століття, та XIX-XX століття

Мета: охарактеризувати образотворче мистецтво країн Західної Європи XVII – XVIII століття, та XIX-XX століття; розвивати сформовані здібності, виховувати професійну компетентність.

Хід уроку:

Бароко (порт. — перлина неправильної форми) — стиль у європейському мистецтві початку XVI — до середини XVIII ст. Цей стиль найбільш монументально і могутньо проявився в архітектурі та у образотворчому мистецтві. Завдання мистецтва бароко — захопити глядача силою пристрасті, створити миттєвий ефект, поєднати ілюзорне і реальне.

У спорудах цього стилю скульптура і живопис немов зливалися з архітектурою, відбувся так званий синтез мистецтв.

Характерні риси мистецтва бароко: яскравість, контрасти світла і тіні, витонченість, динаміка, напруженість, грандіозність, вишуканість, декоративність, театральність.

Живопис бароко зародився в Італії. Протягом XVII століття стіни італійських палаців і церков покривалися численними фресками. Фрески на античні сюжети, виконані братами Аннібалем Карраччі (1560—1609 рр.) і Агостіно Карраччі (1560—1609 рр.), які працювали в Болоньї та Римі, стали зразком для творів цього стилю на довгі десятиліття. Стиль бароко в живопису характеризується динамізмом композицій, «площинністю» і пишністю форм, аристократичністю і незвичайністю сюжетів. Саме такі характерні риси бароко проявилися у творчості Рубенса і Караваджо.

Рембрандт Харменс ван Рейн (1606—1669 рр.) — голландський художник, гравер, видатний майстер світлотіні, один з кращих представників золотого століття голландського живопису. Помітне місце у мистецтві живопису займають жінки-художниці Артемізія Джентілескі, Софонісба Ангвіссоло, Феде Галічіна, Джованна Гарцоні, Орсола Маддалена Качча, Лавінія Фонтану, Розальба Карр'єра, Марієтта Робусті, Юдіт Лейстер, Мері Біл та інші.

Нові художні тенденції в середині XVII ст. знайшли своє втілення і у книжковій графіці. Гравюри набули складної композиції та пишних декоративних форм. Композиції стали вільні та пластичні, з'явилася перспектива та об'ємність, широко використовувався рослинний орнамент.

Український бароковий живопис XVII ст. був багатожанровим і мав свою специфіку: принципи бароко злилися з національною культурою. Розвиткові мистецтва сприяло піднесення філософської думки, науки, літератури, пов'язане з діяльністю Києво-Могилянської академії. Особливе місце в українському мистецтві періоду бароко належало живописній школі та друкарні Києво-Печерської лаври.

Надзвичайної пишності та ошатності набув цей стиль при виготовленні церковних іконостасів, у яких ікони розташовувалися у чотири, а той п'ять рядів.

Український бароковий живопис представлений у творах галицьких іконописців Івана Рутковича (близько 1650 — початок XVIII ст.) і православного ієромонаха Йови Кондзелевича (1667—1740 рр.).

Рококо, рокайль (від елемента орнаменту рокайль, який нагадував за формою морську раковину) — це перехідний стиль у мистецтві, що виник у Франції в першій половині XVIII ст. і панував до 1780 років. Був виражений переважно в інтер'єрі, а не в зовнішньому оформленні будівель; також у живопису, одязі, меблях. Стиль рококо успадкував багато рис бароко, але він трансформував їх, пом'якшив і зменшив масштабність. Для нього характерні вишукана декоративність, пастельні тони, гедонізм.

Гедонізм — етичне вчення, згідно з яким задоволення є вищим благом і метою життя.

Найяскравіше проявив себе стиль рококо в живопису. Кожна країна Європи мала характерні національні риси цього стилю. Як і в живопису бароко, у живопису рококо були популярні міфологічні сюжети, але це були богиня любові Венера, німфи й амури. Основними героями полотен були прекрасні дами і кавалери, їх любовні взаємини, а також пастухи і пастушки у лоні природи, які замість випасу худоби займалися читанням, грою на сопілці або легким фліртом.

Рококо також називають «дамським стилем». Практично всі художники цього періоду писали портрети фаворитки короля мадам де Помпадур або чудесні жіночі портрети.

У Франції засновниками рококо були Антуан Ватто та Розальба Карр'єра. Пізніше у цьому стилі писали картини Франсуа Буше, Жан-Оноре Фрагонар, Карл Ванлоо, Ноель-Нікола, Шарль-Антуан та інші. Стилїстика рококо притаманна учнівським і раннім творам Жака-Луї Давіда

Надзвичайно характерний для епохи рококо розквіт графіки. Майже всі великі живописці XVIII ст. були також блискучими майстрами графічного мистецтва. Гравюри досягли в цей період небуваної художньої висоти, по віртуозності свого різця, за привабливістю сюжетів мали величезний успіх у своїх сучасників. Сьогодні вони також викликають у глядачів неабиякий інтерес.

Одночасно з бароко у мистецтві XVII ст. з'явився новий стиль — **класицизм**. Як явище, він почався в епоху Просвітництва (кінець XVII — середина XVIII ст.) — період в історії європейської культури, пов'язаний з розвитком наукової, філософської і суспільної думки.

Класицизм (лат. — зразковий) — це художній стиль в європейському мистецтві, який уперше заявив про себе в італійській культурі XVI ст. Батьком цього стилю в архітектурі прийнято вважати видатного італійського венеціанського архітектора Андреа Палладіо. Свого розквіту цей стиль досягає у Франції у XVII ст. У середині XVIII ст. виник новий напрям класицизму — академізм, із прагненням до ясності й простоти, відображенням ідеалу «природної людяності». У деяких країнах класицизм зберігав свої позиції аж до першої чверті XIX ст.

Характерною рисою мистецтва живопису класицизму були античні норми прекрасного і бажання ідеалу, властиві Відродженню. Розум людини протиставлявся силі природи, особисте — суспільному. У живописі головного значення набули логічне розгортання сюжету і ясна врівноважена композиція. Сюжети картин закликали глядача до переваги розуму над почуттями та емоціями, до створення порядку в усіх сферах життя. Основними елементами форми живопису класицизму були лінія і світлотінь.

Послідовним представником класицизму був Нікола Пуссен, Лоррен Клод, Жак Луї Давид.

В українському живопису того часу сформувалися нові жанри: пейзажний, побутовий, але найбільшого розвитку набув портретний жанр. Мистецтво класицизму в українському живопису пов'язано з творчістю двох відомих майстрів портретного живопису — Дмитра Левицького та Володимира Боровиковського. Новий етап у розвитку образотворчого мистецтва на західноукраїнських землях пов'язаний з творчістю Луки Долинського. Засновником світського живопису в Закарпатті вважали Йосипа Змій-Міклоші. У XIX ст. живопис класицизму вступає в смугу кризи і стає силою, яка стримує розвиток мистецтва, причому не тільки у Франції, але і в інших країнах.

Романтизм — ідейний напрям у літературі й мистецтві, що виник наприкінці XVIII ст. у Німеччині, Великій Британії і Франції, поширився у першій половині XIX ст. в Російській імперії, Польщі й Австрії, а з середини XIX ст. охопив інші країни Європи та Північної і Південної Америки.

Найбільш яскраво цей стиль проявився в живописі та графіці. Художники-романтики не виробили єдиного набору стилістичних прийомів, їхні твори надзвичайно багатолікі й різноманітні. Улюбленими жанрами були пейзаж і портрет. У жанрі пейзажу яскраво і емоційно передавалися шалені бурі, грози, виверження вулканів, землетруси, загибель кораблів, в яких природні стихії являють нищівну велич. У портретах художники-романтики підкреслювали індивідуальність, неповторність кожної людини, динаміку, напружене внутрішнє життя тощо. Розцвів жанр автопортрета.

Провідними представниками романтизму в Німеччині були Філіпп Отто Рунге, Каспар Давид Фрідріх, Йоганн Фрідріх Овербек, Карл Фрідріх Лессінг та інші; в Англії — Джон Констебл, Едвард Колі Берн-Джонс, Джозеф Меллорд Вільям Тернер, Данте Габріель Россетті, Джон Еверетт Мілле та інші; у Франції — Жан Луї Андре Теодор Жеріко і Фердінан Віктор Ежен Делакруа в Іспанії — Франсиско Хосе де Гойя.

Реалізм (лат. — «суттєвий», «дійсний») — у мистецтві в загальному значенні правдиве, об'єктивне, всебічне відображення дійсності специфічними засобами, притаманними видам художньої творчості. У більш вузькому значенні реалізм розглядається як художній стиль. Митці досліджують особистість людини в нерозривному зв'язку з сучасним їй суспільством

і соціальним становищем у ньому, відтворюють життя в його об'єктивній сутності, показують закономірності розвитку і буття людини, суспільства, світу.

Найбільш повне розкриття рис реалізму виявилось в критичному реалізмі XIX ст., який існував у мистецтві європейських країн.

У другій половині XIX ст. багато представників цього стилю майже у всіх країнах Європи намагалися відобразити в своїх творах об'єктивну картину дійсності, прагнули до правдивого зображення природи і людини. В центрі уваги замість історичних і легендарних героїв, характерних для класицизму і романтизму, з'явилися прості люди, з їхніми почуттями та прагненнями.

Відомими представниками раннього реалізму були Жан-Франсуа Мілле, Густав Курбе, Оноре Дом'є, Жан Батист Каміль Коро, П'єр Етьєн Теодор Руссо, Жюль Дюпре, Ілля Рєпін та інші.

Вікторіанський стиль — умовна назва тривалого періоду в історії мистецтва Англії другої половини XIX ст., пов'язаного з роками правління королеви Вікторії (1819— 1901 рр.). Цей період вважається періодом торжества прагматизму і матеріалізму. В «естетичний період» (1885—1901 рр.) цього стилю прийшло розуміння соціальної несправедливості, страхітливих умов праці та бідності, що раптом розбудило національну свідомість і співчуття до тяжкого становища людей інших соціальних верств.

Імпресіонізм (від французького *impression* — «враження») — це художньо-стильовий напрям у мистецтві і літературі, заснований на принципі безпосередньої фіксації вражень, спостережень, співпереживань. Імпресіонізм виник у 60-х роках XIX ст. та остаточно сформувався на початку XX ст. Батьківщиною цього напрямку по праву вважається Франція. Представники: Клод Моне, Огюст Ренуар, Каміль Піссарро, Едгар Дега, Альфред Сіслей.

Пленер (французькою *En plein air* — «на відкритому повітрі») — термін, що позначає у картині все багатство змін кольору, зумовлених впливом сонячного світла і навколишньої атмосфери.

Постімпресіонізм (французькою *postimpressionisme*, від латинського *post* — «після» та французького *impression* — «враження») — напрям в образотворчому мистецтві (переважно у французькому живописі), починаючи з другої половини 1880-х рр. до початку XX ст. Художники цього напрямку не дотримувалися основного стильового прийому імпресіоністів — зображення не самого предмету, а враження від нього. Прихильники нового напрямку прагнули вільно та узагальнено передавати матеріальний світ. Вони не були об'єднані ні загальною програмою, ні загальним методом, кожен із них — яскрава творча індивідуальність, кожний залишив свій слід у мистецтві.

Представники: Поль Сезанн, Вінсент Вільлем Ван Гог і Ежен Анрі Поль Гоген.

Модерн — стиль (художній напрям) у мистецтві, архітектурі і особливо декоративно-прикладному мистецтві, який досяг піку своєї популярності в останній декаді XIX — початку XX ст. (до початку Першої світової війни).

Характерною особливістю стилю стала ідея синтезу, яка б змогла об'єднати всі види мистецтва і залучити в сферу прекрасного природну красу. Поширенню стилю сприяли всесвітні виставки, на яких демонструвалися досягнення сучасних технологій і прикладного мистецтва. Найбільшу популярність модерн отримав на всесвітній виставці 1900 р. у Парижі. Після 1910 р. популярність модерну стала згасати.

Художній стиль **модернізм** склався наприкінці XIX ст. і проіснував приблизно до середини XX ст. Він є реакцією естетичної свідомості на корінний перелом у культурі західноєвропейського і американського суспільств, пов'язаний, насамперед, з науково-технічним прогресом, стабілізацією капіталізму і виходом на історичну арену широких мас. До найбільш важливих напрямів модернізму, що вплинули на хід і розвиток сучасного мистецтва, відносяться: імпресіонізм, символізм, абстракціонізм, футуризм, кубізм, дадаїзм, сюрреалізм.

Незважаючи на свою внутрішню суперечливість, модернізм дав найбільші фігури мистецтва минулого століття, які вже увійшли до історії світового мистецтва. Серед них

Пабло Пікассо, Анрі Матісс, Василь Кандинський, Казимир Малевич, Сальвадор Далі і багато інших.

На зміну модернізму і авангардним течіям останньої чверті ХХ ст. прийшов новий стиль — **постмодернізм**. Він відображає картину світу, в якій хаос і порядок виступають не як протилежні поняття, а як невід’ємні одна від одної величини.

Деякі характерні риси постмодернізму: культ незалежної особистості; потяг до міфу; прагнення поєднати істини (часом полярно протилежні) багатьох людей, націй, культур, релігій, філософій, які взаємодоповнюються; іронічність та пародійність; невизначеність тощо. Основна форма постмодерністського самовираження у живописі — це колаж.

Найвідоміші представники постмодернізму в живописі: Маріо Мерц, Міммо Паладіно, Ернст Фукс, Дуглас Х’юблер, Роберт Беррі, Лоуренс Вейнер та інші.

Питання для самоперевірки:

1. Який вид образотворчого мистецтва країн Західної Європи найбільше вам подобається? Чому?

Домашнє завдання: дати відповіді на питання для самоперевірки, законспектувати матеріал з теми.

Рекомендована література: А. Михайличенко «Туроперейтинг», К: Наукова думка, 2018; В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська «Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту», К: Наукова думка, 2018

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200,

але не пізніше 20:00